

Radoslav Lazić

**Gordana Popović Vasić & Irina Subotić, MIODRAG TABAČKI
monografija, Clio, Beograd, 2004.**

Dvojezično srpsko i englesko izdanje, prevodilac Olivera Babac Nićiforović, str. 280, reprodukcije, glavni urednik Zoran Hamović

Arhitekta Miodrag Tabački (1947, Kikinda), scenograf, kostimograf, profesor Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu je jedna od središnjih ličnosti savremenog srpskog pozorišta u stvaralačkim oblastima scenografije, kostimografije, čiji su brojni umetnički radovi od 1973. razasuti na ex-jugoslovenskom pozorišnom prostoru, kao i na brojnim gostovanjima na evropskim i svetskim scenama.

Tabački svojim impresivnim scenografsko–kostimografskim opusom, čiji broj do danas prevazilazi stotine izvedenih pozorišnih predstava u drami, operi, baletu, mjuziklu, opereti, lutkarskom teatru, na mnogim svečanostima, pa se pouzdano može reći da nema pozorišnog žanra i forme u kojoj se nije ogledao ovaj vrsni postmoderni pozorišni stvaralac.

Svojim modernim i postmodernim scenografsko–kostimografskim delom, kao i bogatom izlagačkom delatnošću on bi kao

autor izuzetne stilske i umetničke izražajnosti mogao potpisati i sopstvenu galeriju scenografsko–kostimografskih ostvarenja, za koja je često nagrađivan na praškom Kvadrilenalu, Međunarodnom trijenalu scenografije i kostimografije na Sterijinom pozorju i mnogim drugim nagradama.

Uporedo sa arhitekturom on je studirao scenografiju i kostimografiju na Akademiji primenjenih umetnosti. Kao vrstan pozorišni umetnik, ličnost bogate estetske kulture, posvećeni pratilac BITEFA i mnogih pozorišnih festivala u nas i u svetu, on je već ranih 70–tih formirao svoju modernu i postmodernu scenografsko–kostimografsku poetiku, ma šta podrazumevali pod tim sintagmama. Svojim visokim umetničkim postignućima 80–tih on se pridružuje velikanima beogradske scenografske škole druge polovine XX veka, među kojima su njegovi učitelji i inspiratori kao što su Dušan Ristić, Milenko Šerban, Miomir Denić, Vladimir Marenić, kojima se pridružuju u toj plejadi još i Petar Pašić, Vladislav Lalicki, među scenografima, kao i Božana Jovanović i Milena Jeftić Ničeva Kostić, među kostimografima, prvi među jednakima.

Sadržinu monografije posvećenu Tabačkom i njegovom bogatom scenografsko–kostimografskom opusu čine dva studijska teksta Gordane Popović Vasić – Scenske iluzije Miodraga Tabačkog i poetički razgovor prof. dr Irine Subotić sa Miodragom Tabačkim pod naslovom Vizuelni znak – nadogradnja

pozorišnog događaja; zatim sledi teatrografija izvedenih predstava, temeljno priređena biografija sa bibliografijom. Knjigu prate brojne ilustracije, reprodukcije, skice, fotosi i druga teatrološka artefacta. Posebnu zanimljivost ikonografiji iz života i dela Tabačkog daje nekoliko fotosa iz porodičnog i ličnog albuma, ljudi i ličnosti s kojima se susretao tokom višedecenijskog plodnog stvaranja. Uz sve ovo vredan pažnje je popis njegove bogate izlagačke delatnosti u zemlji i svetu.

U svom uvodnom studijskom magistralskom tekstu Gordana Popović Vasić govori o prirodi i likovnim vrednostima scenografije i kostimografije u složenom pozorišnom stvaralaštvu. Ona ukazuje na prolaznost i neponovljivost scenskog umetničkog dela i njegovu efemernost i sudbinu scenografsko-kostimografskog dela koje se uzgred ili jedva pominje u pozorišnoj kritici, pa zato umetničke skice, nacrti i projekti scene i kostima imaju izuzetnu valjanost u rekonstrukciji proteklih predstava, kao nezaobilazna svedočanstva o stilu i delu pozorišnog stvaranja u svakoj budućoj istoriji teatra. Ona podseća na velike reformatore modernog pozorišta Adolfa Apiju i Edvarda Gordona Krega kao utemeljivače scenografske umetnosti s kraja XIX i početka XX veka, preteče savremene pozorišne estetike. Autor analitičke studije – dostojne magistarskog rada – Popovićeva ističe Tabačkog kao Homo theatralisa – Čoveka pozorišta, modernog i postmodernog stvaraoca, velike umetničke i estetske erudicije. Ona ističe zanimljivu tezu o Tabačkom kao "reditelju scenskog prostora", a njegovu pozorišnu ikonografiju smatra u scenografsko-rediteljskoj saradnji "režiranjem scenografijom". Autorka ove stručno istorijsko-umetničke studije ukazuje na klasifikaciju scenografskih ostvarenja Tabačkog i njegovu razuđenost u ostvarivanju i posvećivanju scenskog oblikovanja različitih žanrova i vrsta pozorišta od drame, preko opere i baleta, pa sve do lutkarskog teatra. Posebno poglavlje posvećuje pokretu u scenografiji Tabačkog, kao nezaobilaznoj dinamici scenske umetničke predstave, navodeći misao velikog scenografa Tea Ota koji kaže da je "promena motor teatra, a znatiželja njegova pogonska snaga."

Autorka potom ukazuje na metaforičnost u scenografijama Tabačkog, na idejno-estetsku osnovu njegovog stvaranja koje

uvek polazi od dramskog umetničkog dela, usklađujući se s osnovnom idejom rediteljske umetničke predstave. Karakteristike scenografskog stila Tabačkog su arhitektonski elementi, zatim teatralizacija pozorišnog prostora – pozorište u pozorištu, tlocrt lavirinta, posebno dimenzioniranje scenske i lične rekvizite, simbolizacija predmeta, svest o izražajnosti bojenih površina, i konačno ona daje preciznu klasifikaciju elemenata kojima Tabački ostvaruje metaforičnost svojih scenografskih dela: pomenuti lavirint, vajarska dela, brod, zvezde, blato, pesak, drveće, breze, krst, perspektiva, pointilizam, rapopr, pozorište, cvetno polje, tekstil, predimenzionirani objekti, neon, boja, talasi, video, puti-amoreti, lobanje–glave, životinje, slikarska dela i dr, su samo deo bogate metaforične strukture postmoderne scenografske umetnosti Tabačkog. Svoju studiju završava sumarnim pregledom kostimografije Tabačkog ukazujući na njene likovne vrednosti.

U drugom delu ove bogate mape kolorisanih scenografija Tabačkog, istoričarka i estetičarka likovnih umetnosti prof. dr Irina Subotić vodi s umetnikom nadasve zanimljiv estetički intervju i otkriva svojevrsnu ars poeticu našeg vrsnog umetnika i kreatora dramaturgije scenskog prostora (Misailovic). Subotićeva imenuje svoj razgovor kao svojevrsnu scenografsku semiologiju i naslovljava je kao Vizuelni znak – nadgradnja scenskog događanja i na taj način strogo i precizno određuje položaj, ulogu i funkciju scenografske umetnosti kao konstitutivnih delova složenog scensko-umetničkog stvaranja. U ovoj svojevrsnoj autorskoj poetici umetnik ukazuje na svoje antologijske predstave, koje su već poodavno istorija savremenog srpskog i jugoslovenskog teatra i njegive estetike. Ovaj analitički razgovor ukazuje na još jedan dar Tabačkog kao autora svojevrsnog estetičko-teorijskog diskursa u promišljanju sopstvenog dela kao Work in Progress, pa je za očekivati da svoje bogato umetničko i estetsko iskustvo u dogledno vreme posveti autorskoj knjizi o umetnosti scenografije i kostimografije.

Monografija dostojna poštovanja, lepa i skupa knjiga, neophodna onima kojima je najpotrebnija, a to su mladi umetnici, ako uopšte mogu da je nabave. Sva sreća da postoje biblioteke, gde će posvećeni uživati i saznavati o lepotama scenografsko-kostimografskog teatra Miodraga Tabačkog.